

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

(Загальна частина)

1. Предмет науки кримінального права.
2. Поняття, завдання, функції та принципи кримінального права.
3. Поняття і підстави кримінальної відповідальності.
4. Чинність закону про кримінальну відповідальність у часі та просторі.
5. Поняття злочину і складу злочину.
6. Об'єкт злочину.
7. Поняття та ознаки об'єктивної сторони складу злочину.
8. Факультативні ознаки об'єктивної сторони складу злочину та їх значення.
9. Суб'єкт злочину.
10. Неосудність та її критерії.
11. Афект та його кримінально-правове значення.
12. Спеціальні ознаки суб'єкта злочину.
13. Причинний зв'язок в кримінальному праві.
14. Суспільно - небезпечні наслідки злочину та їх класифікація.
15. Суб'єктивна сторона злочину.
16. Поняття і значення вини.
17. Умисел та його види.
18. Необережність та її види.
19. Факультативні ознаки суб'єктивної сторони складу злочину.
20. Стадії вчинення злочину та їх кримінально-правове значення.
21. Добровільна відмова (кримінально-правова характеристика).
22. Співучасть у злочині та її форми.
23. Кримінально-правова характеристика співучасників.
24. Причетність до злочину.
25. Кримінально-правове значення множинності злочинів.
26. Необхідна оборона (умови, межі).
27. Крайня необхідність.
28. Види покарань по кримінальному праву України та їх значення в кримінальній політиці держави.
29. Принципи та засади призначення покарань.
30. Судимість (правові наслідки, погашення судимості, її зняття).

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ ПО ОСОБЛИВІЙ ЧАСТИНІ

КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

1. Загальна характеристика Особливої частини Кримінального права.
2. Кваліфікація злочинів.
3. Загальна характеристика злочинів проти основ національної безпеки України.
4. Загальна характеристика злочинів проти життя.
5. Загальна характеристика злочинів проти здоров'я.
6. Загальна характеристика злочинів проти волі, честі та гідності особи.
7. Загальна характеристика злочинів проти статевої недоторканості.
8. Загальна характеристика злочинів проти виборчих трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина.
9. Загальна характеристика злочинів проти власності.
10. Загальна характеристика злочинів в сфері господарської діяльності.
11. Загальна характеристика злочинів проти довкілля.
12. Загальна характеристика злочинів проти громадської безпеки.
13. Загальна характеристика злочинів проти безпеки виробництва.
14. Загальна характеристика злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспорту.
15. Загальна характеристика злочинів проти громадського порядку і моральності.
16. Загальна характеристика злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.
17. Загальна характеристика злочинів у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації.
18. Загальна характеристика злочинів проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян.
19. Загальна характеристика злочинів у сфері використання електронно обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку.
20. Загальна характеристика злочинів у сфері службової діяльності.
21. Загальна характеристика злочинів проти правосуддя.
22. Загальна характеристика злочинів проти встановленого порядку несення військової служби.

23. Загальна характеристика злочинів проти миру, безпеки людства і міжнародного правопорядку.
24. Проблеми систематизації юридичних складів злочину проти виборчих трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина.
25. Проблеми систематизації юридичних складів злочинів у сфері господарської діяльності.
26. Значення факультативних ознак об'єктивної та суб'єктивної сторони для кваліфікації діянь, пов'язаних з порушенням встановленого порядку обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.
27. Особливості складів злочинів передбачених статтями 368, 369, 370 КК.
28. Особливості складів злочинів проти правосуддя, що вчиняється службовими особами, які здійснюють чи забезпечують здійснення правосуддя.
29. Предмет та способи шахрайства.
30. Особливості кваліфікації злочинів пов'язаних з некорисливим посяганням на власність.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ПІДСУМКОВІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальні підсумкові завдання по Загальній і Особливій частинах Кримінального кодексу включають написання реферату, тестових завдань та вирішення задач.

Підсумкове завдання по Загальній частині КК включає:

1. Написання реферату по одній із запропонованих тем.
2. Написання одного тестового завдання по кожній із тем Загальної частини.
3. Вирішення трьох задач наведених у розділі „Завдання для самостійної роботи по Загальній частині” до тем, вказаних у варіантах:

I варіант – 1, 5, 11

II варіант – 2, 6, 12

III варіант – 3, 7, 13

IV варіант – 4, 8, 14

V варіант – 5, 9, 15

VI варіант – 6, 10, 16

VII варіант – 7, 11, 17

VIII варіант – 8, 12, 18

IX варіант – 9, 13, 1
X варіант – 10, 14, 2
XI варіант – 11, 15, 3
XII варіант – 12, 16, 4
XIII варіант – 13, 17, 5
XIV варіант – 14, 18, 6
XV варіант – 15, 1, 7
XVI варіант – 16, 2, 8
XVII варіант – 17, 3, 9
XVIII варіант – 18, 4, 10
XIX варіант – 1, 5, 11
XX варіант – 2, 6, 12
XXI варіант – 3, 7, 13
XXII варіант – 4, 8, 14
XXIII варіант – 5, 9, 15
XXIV варіант – 6, 10, 16
XXV варіант – 7, 11, 17
XXVI варіант – 8, 12, 1
XXVII варіант – 9, 13, 2
XXVIII варіант – 10, 14, 3
XXIX варіант – 11, 15, 4
XXX варіант – 12, 16, 5

Підсумкове завдання по Особливій частині КК включає:

1. Написання реферату по одній із запропонованих тем.
2. Написання одного тестового завдання по кожній із тем Особливої частини.
3. Вирішення трьох задач наведених у розділі „Завдання для самостійної роботи по Особливій частині” до тем, вказаних у варіантах:

I варіант – 1, 5, 11
II варіант – 2, 6, 12
III варіант – 3, 7, 13
IV варіант – 4, 8, 14
V варіант – 5, 9, 15
VI варіант – 6, 10, 16
VII варіант – 7, 11, 17
VIII варіант – 8, 12, 18
IX варіант – 9, 13, 1
X варіант – 10, 14, 2
XI варіант – 11, 15, 3

XII варіант – 12, 16, 4
XIII варіант – 13, 17, 5
XIV варіант – 14, 18, 6
XV варіант – 15, 1, 7
XVI варіант – 16, 2, 8
XVII варіант – 17, 3, 9
XVIII варіант – 18, 4, 10
XIX варіант – 1, 5, 11
XX варіант – 2, 6, 12
XXI варіант – 3, 7, 13
XXII варіант – 4, 8, 14
XXIII варіант – 5, 9, 15
XXIV варіант – 6, 10, 16
XXV варіант – 7, 11, 17
XXVI варіант – 8, 12, 1
XXVII варіант – 9, 13, 2
XXVIII варіант – 10, 14, 3
XXIX варіант – 11, 15, 4
XXX варіант – 12, 16, 5

ПОЯСНЕННЯ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПІДСУМКОВОГО ЗАВДАННЯ

1. Написання реферату

Реферат, це самостійне, творче, наукове дослідження студента, виражене в письмовій формі, що подає уявлення про певні проблеми і свідчить про рівень його знань у відповідній області.

У процесі виконання реферату студенти розширюють обсяг знань по дисципліні, відпрацьовують прийоми і навички наукового дослідження, оволодівають прийомами грамотного і літературного викладення теоретичного і практичного матеріалу.

Мета написання реферату – опанувати навичками самостійного вивчення відповідного курсу.

Реферат повинен містити : план, основну частину та перелік використаної літератури. Загальний обсяг реферату складає 20-25 друкованих аркушів формату А4 з інтервалом 1,5; шрифтом – 14.

План складається за такою формою: вступ, основна частина, висновків, перелік використаних джерел.

У вступі необхідно обґрунтувати актуальність теми, яка досліджується.

Основна частина повинна містити аналіз наукових розробок по даній темі, що існують на теперішній час (монографії, наукових статей в періодичних виданнях тощо). Обов'язковим є творче осмислення автором реферату літературних джерел і висловлення свого ставлення до тих чи інших положень науковців в галузі кримінального права.

У висновку автор реферату узагальнює вивчену літературу по даній темі та вносить свої пропозиції.

2. Складання тестових завдань

Виконання тематичних тестів передбачає ґрунтовне вивчення даної теми. Студент складає по три тести до кожної теми. Після поставленого питання наводиться по три варіанти відповіді. За змістом питання повинні бути такими, щоб у них не вбачалась очевидна відповідь. Із трьох відповідей правильною мають бути одна чи дві. Правильна відповідь чи відповіді вказуються на передостанній сторінці роботи. Остання сторінка містить перелік літератури, використаної при складанні тестових завдань.

Зразок тестового завдання

Злочини класифікуються:

- А) залежно від ступеня тяжкості;
- Б) залежно від суспільної небезпечності;
- В) залежно від характеру вчиненого діяння.

Правильна відповідь: А.

3. Методичні рекомендації щодо розв'язання задач по кримінальному праву

Розв'язання задач є окремою формою вивчення кримінального права. Вона спрямована переважно на оволодіння навичками щодо практики застосування норми цієї галузі права. Така практика, в свою чергу, являє собою невід'ємну частину предмета кримінального права як навчальної дисципліни у юридичному вищому навчальному закладі.

Будь-яка задача з кримінального права передбачає: а) умови задачі; б) основне питання задачі.

У більшості задач основне питання прямо і конкретно сформульовано у їх тексті. Іноді воно звучить у загальній формі так:

“Яка кримінально-правова оцінка (кваліфікація) дій, зазначених у задачі?”. Розв’язання задач у найбільш загальній формі включає:

1. Встановлення кримінально-правового змісту наведених в умовах задачі фактичних обставин.

2. Формулювання власної кримінально-правової оцінки у відповідній формі.

3. Обґрунтування здійсненої кримінально-правової оцінки.

Встановлення кримінально-правового змісту наведених в умовах задачі фактичних обставин – складний поетапний процес. Його основними етапами є: а) уточнення, попередня оцінка та систематизація фактичних обставин;

б) визначення тих норм кримінального права, які є правовими підставами для відповідних висновків щодо фактичних обставин; в) встановлення тих положень право застосовної практики і теорії кримінального права, які уточнюють, доповнюють чи конкретизують названі вище правові підстави; г) зіставлення уточнених і систематизованих фактичних обставин з відповідними нормами кримінального права та положеннями правозастосовної практики і кримінальної теорії; д) формулювання проміжних і остаточних висновків щодо кримінально-правового змісту наведених в умовах задачі фактичних обставин.

Уточнення попередня оцінка та систематизація фактичних обставин здійснюються з дотриманням певних правил. Перша група правил стосується загальноприйнятих презумпцій, які в основному стосується загальних умов кримінальної відповідальності особи. Якщо в умовах задачі не вказано:

- час вчинення діяння, настання інших юридичних наслідків – треба вважати що вони вчинені в часі останньої редакції закону;
- вік суб’єкта (потерпілого) – треба вважати що він досяг 18 років;
- якщо вказано що суб’єкт (потерпілий) неповнолітній – значить йому 14-16 років; якщо малолітній – то йому не виповнилось 14 років;
- якщо не вказано на стан неосудності – значить особа є осудною;
- якщо вказано на судимість – значить не погашена і не знята;

Друга група правил стосується **уточнення специфічних фактичних обставин**. При цьому необхідно користуватись положенням що всі сумніви тлумачаться на користь суб’єкта. Найтипівіші ситуації слідує:

- якщо не вказані окремі юридично значущі ознаки діяння

- (спосіб, мета, мотив т. ін.) вони не повинні інкримінуватись;
- якщо не вказані наслідки – то вони не мали місце;
 - якщо неможливо однозначно визначитись з видом вини і це впливає на кваліфікацію – суб'єкту інкримінується “більш м'який” вид вини.

При застосуванні наведених правил відбувається формулювання юридично значущих попередніх висновків, які безпосередньо впливають на зміст остаточної кримінально-правової оцінки.

Третя група правил стосується *попередньої кримінально-правової оцінки фактичних обставин та їх систематизації*. Вони передбачають певне узагальнення, а також створення в разі необхідності певних “блоків” (частин) відповідно до загального змісту тих інститутів, юридичних конструкцій чи окремих нормативних приписів, які можуть виступати конкретними правовими орієнтирами у визначенні кримінально-правового змісту відповідних фактичних обставин.

Важливу роль у встановленні кримінально-правового змісту фактичних обставин задачу відіграють відповідні *положення правозастосовної практики і теорії кримінального права*. Ці положення уточнюють, доповнюють чи конкретизують певні правові орієнтири. І хоча положення правозастосовної практики не мають обов'язкового характеру, але вони тією чи іншою мірою відображають існуючі в певний період реальні тенденції такої практики. Найбільш значущими серед положень правозастосовної практики є *положення постанов Пленуму Верховного суду України*, в яких даються *роз'яснення* з приводу застосування чинного законодавства. При розв'язанні задач можна скористатись відповідними положеннями підручника, монографії, статті чи будь-якої наукової публікації або сформулювати власне теоретичне розуміння певного кримінально-правового явища. Основні вимоги до будь-яких положень теорії кримінального права, що використовуються при вирішенні задач, - їх наукова обґрунтованість, значущість щодо вирішення конкретних питань кримінально-правового характеру, переконливість. Якщо має місце суперечність між положеннями окремих теоретичних джерел то: а) така суперечність повинна бути обов'язково зазначена в рішенні; б) в рішенні мають бути наведені конкретні аргументи, які, на думку “автора”, обумовлюють інший підхід до вирішення конкретних питань, аніж той, який запропоновано у відповідному науковому джерелі.

Коли наведені в умовах задачі конкретні обставини уточнено, систематизовано і попередньо оцінено, а відповідні правові орієнтири, положення правозастосовної практики та теорії кримінального права визначено, відбувається процес їх зіставлення. За своїм загальним змістом він являє собою кілька взаємопов'язаних логічних операцій, спрямований на одержання “нової” інформації: **яке кримінально-правове значення мають ті чи інші фактичні обставини.**

Сам процес зіставлення безпосередньо в письмовому рішенні задачі не відображається, але при обговоренні обґрунтованості проміжних чи остаточних висновків на практичному занятті може бути відтворений в усній формі.

Проміжні висновки стосуються створених раніше окремих “блоків” фактичних обставин собою і формулюються в межах відповідних кримінально-правових інститутів, складових частин юридичних складів злочинів тощо.

Остаточні висновки стосуються всіх наведених в умовах задачі фактичних даних і являють собою інтегрований результат проміжних висновків.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧ З ОСОБЛИВОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Рішення даного типу задач включає такі елементи:

1. Уточнення та попередня оцінка фактичних обставин.
2. Проміжні висновки щодо видів та особливостей злочинів, ознаки яких вбачаються у діяннях суб'єктів.
3. Обґрунтування кримінально-правової кваліфікації з використанням основних правозастосовних аргументів.
4. Обґрунтування кримінально-правової кваліфікації з позиції теорії кримінального права.
5. Формула кримінально-правової кваліфікації (кваліфікації злочинів).
6. Юридичне формулювання обвинувачення (інша форма кримінально-правової оцінки).

Зразок вирішення задачі.

Петруня, Чекалін і Шекальов утворили стійку групу, розробили

план розбійних нападів на окремих громадян та розподілили між собою функції. Для нападів їм потрібна була зброя. Щоб заволодіти зброєю і боєприпасами до неї, вони напали на працівника приватної охоронної фірми Шумова, який повертався в офіс фірми після вечірнього чергування. Діючи заздалегідь розробленим планом, Петруня штовхнув Шумова в неосвітлену частину підземного переходу, де вже чекав Щекальов, а той ударив потерпілого уламком труби по голові. Чекалін у цей час спостерігав за обстановкою. Коли Шумов упав, вони обшукали його і забрали пістолет і дві обойми. Шумов помер на місці події. Після цього Петруня, Чекалін і Щекальов вчинили три напади на окремих громадян: демонструючи пістолет і погрожуючи вбивством, вони відбирали у потерпілих гроші, коштовності, речі. Під час останнього нападу вони, діючи без попередньої змови, звалтували малолітню Зінкевич, а потім за пропозицією Петруні, щоб приховати вчинені щодо неї злочини, вбили її.

Рішення

1. Уточнення та попередня оцінка фактичних обставин.

Нанесення удару трубою по голові та смерть Шумова на місці події свідчать про наявність у суб'єктів принаймні невизначеного умислу щодо будь-яких суспільно небезпечних наслідків для життя чи здоров'я потерпілого, в тому числі і його смерті.

Після заволодіння зброєю і принаймні до вчинення останнього нападу включно мав місце певний проміжок часу, протягом якого існувала стійка, озброєна, організована група, учасниками якої були П., Ч., Щ.

В умовах задачі не зазначена вартість майна, вилученого у потерпілих підчас нападів. Вважатимемо, що ця вартість не досягає показників кваліфікуючих ознак “у великих розмірах” та “особливо великих розмірах”.

Під час звалтування суб'єкти принаймні повинні і могли допускати, що вчиняють статевий акт з малолітньою; таке саме психічне ставлення до віку потерпілої було і при вчиненні умисного вбивства.

2. Проміжні висновки щодо видів та особливостей злочинів, ознаки яких вбачаються у діяннях суб'єктів.

Вчинені суб'єктами дії у поєднанні з іншими фактичними обставинами містять ознаки злочинів, передбачених статтями 115, 152, 187, 257, 262, 263 КК.

Всі злочини є закінченими; всі злочини, за винятком зґвалтування, вчинені у співучасті “особливого роду” – організованою групою, яка з урахуванням її озброєності набуває характеру банди; за умови задачі зґвалтування вчинено без попередньої змови (ситуаційно), тобто має місце вчинення злочину “групою осіб”.

3. *Обґрунтування кримінально-правової кваліфікації з використанням основних правозастосовних аргументів.*

3.1. Щодо кваліфікації дій суб’єктів за ст. 257 КК (Бандитизм) – див. пункти 1-5, абзац 1 п.6 постанови ПВСУ “Про судову практику в справах про бандитизм” від 7 липня 1995р. №9.

3.2. Щодо співвідношення бандитизму з іншими злочинами, які вчиняються бандою, - див. пункт 7 названої постанови.

3.3. Щодо кваліфікації бандитизму за сукупністю зі злочином, передбаченим ст.262 КК, - див. абзац 2 п.12 постанови ПВСУ “Про судову практику в справах про розкрадання, виготовлення, зберігання та інші незаконні діяння зі зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами від 8 липня 1994 р. №6.

3.4. Щодо кваліфікації умисного вбивства Шумова за пунктами 6, 12 ч. 2 ст. 115 КК, - див. абзаци 5, 6 п. 8 та пункти 17-5, 17-6 постанови ПВСУ “Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров’я особи” постановою ПВСУ від 7 лютого 2003р. №2.

3.5. Щодо кваліфікації зґвалтування і наступного умисного убивства Зінкевич за сукупністю злочинів див. абзац 7 п. 15 названої вище постанови від 7 лютого 2003р. №2.

3.6. Щодо кваліфікації умисного вбивства Зінкевич за пунктами 12, 13 ч. 2 ст. 115 КК, а також щодо остаточної кваліфікації двох умисних вбивств за обтяжуючих обставин – див. відповідно пункти 17-5, 17-6 та абзаци 1, 2 та 6 п. 17 постанови від 7 лютого 2003р. №2.

3.7. Щодо інкримінування суб’єктам кваліфікуючих ознак зґвалтування “групою осіб” та “малолітньої” – див. абзац 1 п.13 та п.17 постанови ПВСУ “Про судову практику у справах про зґвалтування та інші статеві злочини” від 27 березня 1992р. №4.

4. *Обґрунтування кримінально-правової кваліфікації з позицій теорії кримінального права.*

4.1. Бандитизм – так званий складений злочин, тому співвідношення його юридичного складу з юридичними складами інших злочинів, що вчиняються при створенні банди та під час здійснення нею нападів, вирішується в межах конкуренції частин і цілого. В даному разі дії, зокрема, таке правило: злочини, за які

законом встановлено більш сувору відповідальність, ніж за бандитизм, кваліфікуються за сукупністю з ним, а всі інші злочини охоплюються його юридичним складом (такий підхід сформульований у підпункті 3.2 цього рішення, хоча з теоретичної точки зору за сукупністю з бандитизмом мають кваліфікуватись і ті злочини, за які законом встановлено таку саму відповідальність, як і за бандитизм). Саме це правило зумовлює, з однієї сторони, кваліфікацію за сукупністю з бандитизмом обох умисних вбивств за обтяжуючих обставин, розбоїв, передбачених ч.4 ст.187 КК, розбою з метою викрадення вогнепальної зброї та боєприпасів до неї за обтяжуючих обставин, згвалтування малолітньої, а з іншої – “поглинання” юридичним складом бандитизму злочину, передбаченого ч.1 ст. 263 КК.

4.2. Конкуренція частин і цілого має місце також при кваліфікації умисного вбивства Шумова в процесі розбою з метою викрадення вогнепальної зброї та боєприпасів до неї та при кваліфікації згвалтування, що супроводжувалось погрозою вбивством. При цьому в першому випадку така конкуренція “переростає” у сукупність злочинів, а в другому юридичний склад згвалтування (“ціле”) охоплює погрозу вбивством (“частину”) і вона не дістає самостійної кваліфікації.

4.3. При кваліфікації розбою з метою викрадення вогнепальної зброї та боєприпасів до неї виникає конкуренція загальної (ч.4 ст.187 КК) та спеціальної (ч.3 ст.262 КК) кримінально-правових норм. Пріоритет має спеціальна норма.

4.4. Як було зазначено в п. 2.2 рішення, всі злочини, що інкримінуються суб’єктам, за винятком згвалтування, вчинені організованою групою. Ця обставина має своє безпосереднє відображення при кваліфікації бандитизму (де вона є однією із ознак банди), а також розбоїв (ч.4 ст.287 КК) та розбою з метою викрадення вогнепальної зброї та боєприпасів до неї (ч.3 ст.262) – в двох останніх випадках суб’єктам інкримінується кваліфікуюча ознака “організованою групою”.

Юридичні склади інших злочинів, інкримінованих суб’єктам, не передбачають їх вчинення організованою групою як кваліфікуючу ознаку. Тому при кваліфікації обох умисних вбивств суб’єктам інкримінується кваліфікуюча ознака “за попередньою змовою групою осіб”. При кваліфікації згвалтування – відповідно до умов задачі – суб’єктам інкримінується кваліфікуюча ознака “групою осіб”.

4.5. Два вчинені суб’єктами умисні вбивства за обтяжуючих обставин, хоч “набір” цих обтяжуючих обставин у кожного з них

**Умови визначення навчального рейтингу
з дисципліни “Кримінальне право (Загальна частина)”**

№	Види занять і виконання робіт	Кількість контрольних заходів	Максимальний бал за одиницю	Сума балів
1	Написання реферату	1	30	30
2	Складання тестів	1	20	20
3	Вирішення задач		20	20
Разом				70
Контроль			Залік	30

**Умови визначення навчального рейтингу
з дисципліни “Кримінальне право (Особлива частина)”**

№	Види занять і виконання робіт	Кількість контрольних заходів	Максимальний бал за одиницю	Сума балів
1	Написання реферату	1	20	20
2	Складання тестів	1	20	20
3	Вирішення задач		20	20
Разом				60
Контроль			Іспит	40